

8ste vergadering

Dinsdag 26 november 2002

Aanvang 13.30 uur

Voorzitter: Braks

Tegenwoordig zijn 72 leden, te weten:

Baarda, De Beer, Van de Beeten, Bemelmans-Videc, Van den Berg, Bierman, Bierman-Beukema toe Water, De Blécourt-Maas, De Boer, Boorsma, Braks, Broekers-Knol, Van den Broek-Laman Trip, Van Bruchem, Castricum, Dees, Doesburg, Dölle, Dupuis, Van Eekelen, Eversdijk, Van Gennip, Ginjaar, Groen, Hessing, Van Heukelum, Hofstede, Holdijk, Van den Hul-Omta, Jaarsma, De Jager, Jurgens, Ketting, Kneppers-Heijnert, Kohnstamm, Van Leeuwen, Lemstra, Van der Linden, Lodders-Elfferich, Luijten, Lycklama à Nijeholt, Maas-de Brouwer, Pastoor, Platvoet, Le Poole, Pormes, Rabbinge, Rensema, Roscam Abbing-Bos, Rosenthal, Ruers, Van Schijndel, Schoondergang-Horikx, Schuurman, Schuyer, Stekelenburg, Stevens, Swenker, Tan, Terlouw, Van Thijn, Timmerman-Buck, Varekamp, Ter Veld, De Vries, Walsma, Werner, Witteveen, Woldring, De Wolff, Wolfson en Zwerver,

de heren Balkenende, minister-president, minister van Algemene Zaken, en De Geus, minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,

alsmede mevrouw Bussemaker en de heer Van Dijke, leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede dat is ingekomen een bericht van verhindering van het lid Meindertsma, wegens ziekte.

Dit bericht wordt voor kennisgeving aangenomen.

De **voorzitter**: De ingekomen stukken staan op een lijst die in de zaal ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

(Deze lijst is, met de lijst van besluiten, opgenomen aan het einde van deze editie.)

De **voorzitter**: Ik heet de minister-president welkom. Hij is vandaag formeel voor de eerste keer in ons midden.

Verder deel ik de Kamer mede dat bericht van verhindering is ontvangen van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, wegens verblijf buitenslands. De minister-president zal haar vervangen.

Aan de orde zijn de **stemmingen** in verband met het wetsvoorstel **Wijziging van de Wet op de expertisecentra, de Wet op het primair onderwijs en de Wet op het voortgezet onderwijs in verband met de invoering van een leerlinggebonden financiering en de vorming van regionale expertisecentra (regeling leerlinggebonden financiering) (27728)**.

(Zie vergadering van 19 november 2002.)

De **voorzitter**: Ik geef gelegenheid tot het afleggen van een stemverklaring vooraf.

Mevrouw **Dupuis** (VVD): Voorzitter. De VVD-fractie heeft nog steeds grote problemen met dit wetsvoorstel. Kort samengevat betreft dit de volgende drie punten. Naar onze mening is er te weinig maatschappelijk draagvlak voor deze wet. Daarnaast achten wij de wet onuitvoerbaar. Tot slot vrezen wij voor de bureaucratisering die deze wet zal genereren.

Dit brengt de VVD-fractie ertoe om met de grootst mogelijke meerderheid tegen dit wetsvoorstel te stemmen.

In stemming komt het wetsvoorstel.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP en de VVD, exclusief het lid Bierman-Beukema toe Water, tegen dit wetsvoorstel hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is aangenomen.

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Wijziging van Boek 8 van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot een hogere preferentie van havengelden en vorderingen inzake maatregelen met betrekking tot een schip, die noodzakelijk waren ter waarborging van de veiligheid van de haven of van derden (28273);**
- **het wetsvoorstel Vaststelling van de begroting van de uitgaven van het Huis der Koningin (I) voor het jaar 2003 (28600-I);**
- **het wetsvoorstel Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Ministerie van Algemene**

Voorzitter

Zaken (III) voor het jaar 2003 (28600-III);

- het wetsvoorstel Technische verbeteringen van de Wet op het BTW-compensatiefonds (28496).

Deze wetsvoorstellen worden zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

De **voorzitter**: De aanwezige leden van de fractie van de SP wordt conform artikel 121 van het Reglement van orde aantekening verleend dat zij geacht willen worden zich niet met het wetsvoorstel Vaststelling van de begroting van de uitgaven van het Huis der Koningin (I) voor het jaar 2003 (28600-I) te hebben kunnen verenigen.

Aan de orde is **de interpellatie van de leden De Boer, Lycklama à Nijeholt en Schuyer**, gericht tot de minister-president, over **de invulling van de demissionaire status door het kabinet-Balkenende**.

Tot het houden van deze interpellatie is verlof verleend in de vergadering van 12 november 2002.

(De vragen zijn opgenomen aan het eind van deze editie.)¹

□

De heer **De Boer** (GroenLinks): Voorzitter. Ik bedank namens de GroenLinksfractie mijn collega's voor de ruimte die zij mij hebben gegeven voor deze interpellatie. Dit keer betekent deze dank meer dan de gebruikelijke hoffelijkheid. Wij stellen het op prijs dat wij de minister-president hier voor het eerst mogen ontmoeten. De leden van mijn fractie hebben namelijk zelfs nooit kennis met hem gemaakt. Dit debat zorgt er dus tenminste voor dat de minister-president van dit kabinet ook in de Eerste Kamer heeft gestaan! Dat kan hij op zijn conto bijschrijven!

De reden voor deze interpellatie is duidelijk. De afgelopen weken zijn hoorbaar en leesbaar vele staatsrechtelijke wenkbrauwen opgetrokken over de manier waarop het kabinet-Balkenende invulling geeft aan zijn demissionaire status. Ik heb daar negen vragen over gesteld die de minister-president een dag of wat geleden heeft ontvangen. Hij heeft er dus goed over kunnen nadenken. Ik zal deze vragen hier niet voorlezen,

maar ik verwacht uiteraard wel een volledige beantwoording.

Ter onderbouwing van mijn vragen wil ik wel graag nog het een en ander zeggen. Mijn insteek is niet allereerst een politieke. Ik begrijp overigens best dat het voor politieke partijen moeilijk is om dit aan te nemen. Maar ik vraag ze wel serieus om dat te proberen. Mijn fractie vindt dit debat nodig om duidelijkheid te krijgen over de vraag wat de precieze positie is van een demissionair kabinet. Het zou natuurlijk beter zijn om dat debat in alle rust te voeren, dus op een moment dat er geen sprake is van demissionair regeren. Ik ken echter mijn politieke pappenheimers: als het niet actueel is, is niemand erin geïnteresseerd.

De GroenLinksfractie vindt het nodig om voor nu en later de politieke spelregels op dit punt te bevestigen of, als wij dat willen, ze op te frissen en te herijken. Dat wij dat vinden, staat los van de zittende coalitie, want ook als er in dit land een progressief kabinet zou aantreden, moeten de afgesproken spelregels onverkort gelden. Ik zeg dat er voor de zekerheid maar even bij.

Staatsrecht is een levend recht. De GroenLinksfractie staat dan ook uitdrukkelijk open voor argumenten om het anders te doen dan wij tot nu toe gewend waren. Die argumenten moeten dan wel geleverd worden! Ze moeten ook besproken worden, zeker in de Tweede Kamer en bij voorkeur ook hier. Als er op grond van argumenten een andere gedragslijn wordt gekozen, behoort die gedragslijn breed te worden ondersteund en niet alleen gedragen te worden door de dan zittende coalitie.

Dat een demissionaire coalitie niet eenzijdig en stilzwijgend met een beroep op hun interpretatie van een landsbelang die gedragsregels kan veranderen, lijkt mijn fractie buiten kijf te staan. Die vanzelfsprekendheid is er op dit moment niet meer en dat is de reden voor dit debat.

Moet dit debat eigenlijk wel in de senaat worden gehouden? Niet allereerst, vindt de GroenLinksfractie. Als de Tweede Kamer het echter laat afweten, omdat een nieuwe meerderheid weinig gevoel blijkt te hebben voor tot nu toe onomstreden parlementaire waarden, moeten toch ergens de staatsrechtelijke mores besproken en getoetst worden. Dan toch maar hier.

Om ons goed voor te kunnen bereiden heeft ons onvolprezen CIP een dossier samengesteld van de belangwekkende discussies die hierover zijn gevoerd en de conclusies die in het verleden zijn getrokken over de demissionaire status. Dit debat wordt echt niet voor het eerst gevoerd! Ik zal u niet vermoeien met een keur aan belangwekkende citaten. Ik beperk mij tot twee conclusies van volkomen onverdachte staatsrechtgeleerden.

Sinds jaar en dag is het de algemene opvatting dat een demissionair kabinet behoedzaam en terughoudend moet opereren en zich behoort te beperken tot lopende zaken, tot het waarborgen van de continuïteit en tot beslissingen die naar de mening van een grote meerderheid in de Tweede Kamer geen uitstel velen. De liberaal Oud concludeerde zelfs dat in een demissionaire status de goede parlementaire zeden vragen dat de regering en haar meerderheid zich gedragen naar de inzichten van de oppositie, indien deze oordeelt dat een voorstel een meer dan eenvoudige lopende zaak betreft.

Prof. Prakke heeft in 1977 een grondige studie gepubliceerd over de positie van een demissionair kabinet in Nederland. Die studie zou verplichte stof tot overdenken moeten zijn. Dat geldt zeker – ik maak nu één uitzondering op mijn neutrale staatsrechtelijke betoog – voor bewindslieden die niet gehinderd door hun demissionaire status de samenleving ontregelen door de lucht te vervuilen met gedachten die niet meer gewicht hebben dan een ballon.

Ik citeer een paar zinnen uit de slotconclusie van Prakke: "De meest wezenlijke grens aan de bevoegdheid van een demissionair kabinet lijkt mij deze, dat er niet zonder noodzaak mag worden vooruitgelopen op het door het nieuwe kabinet te voeren beleid, dat immers juist de inzet is van formatiebesprekingen." "Van de verkiezingen", zeg ik er voor mijn rekening bij. Ik citeer verder: "Van dat kabinet zullen wellicht ook partijen deel gaan uitmaken die onder het thans demissionaire kabinet tot de oppositie behoren." Ik snap natuurlijk wel dat VVD en CDA alleen met een licht afgrijzen aan die mogelijkheid kunnen denken, maar gezien het feit dat zij aan de overzijde samen 67 zetels hebben en